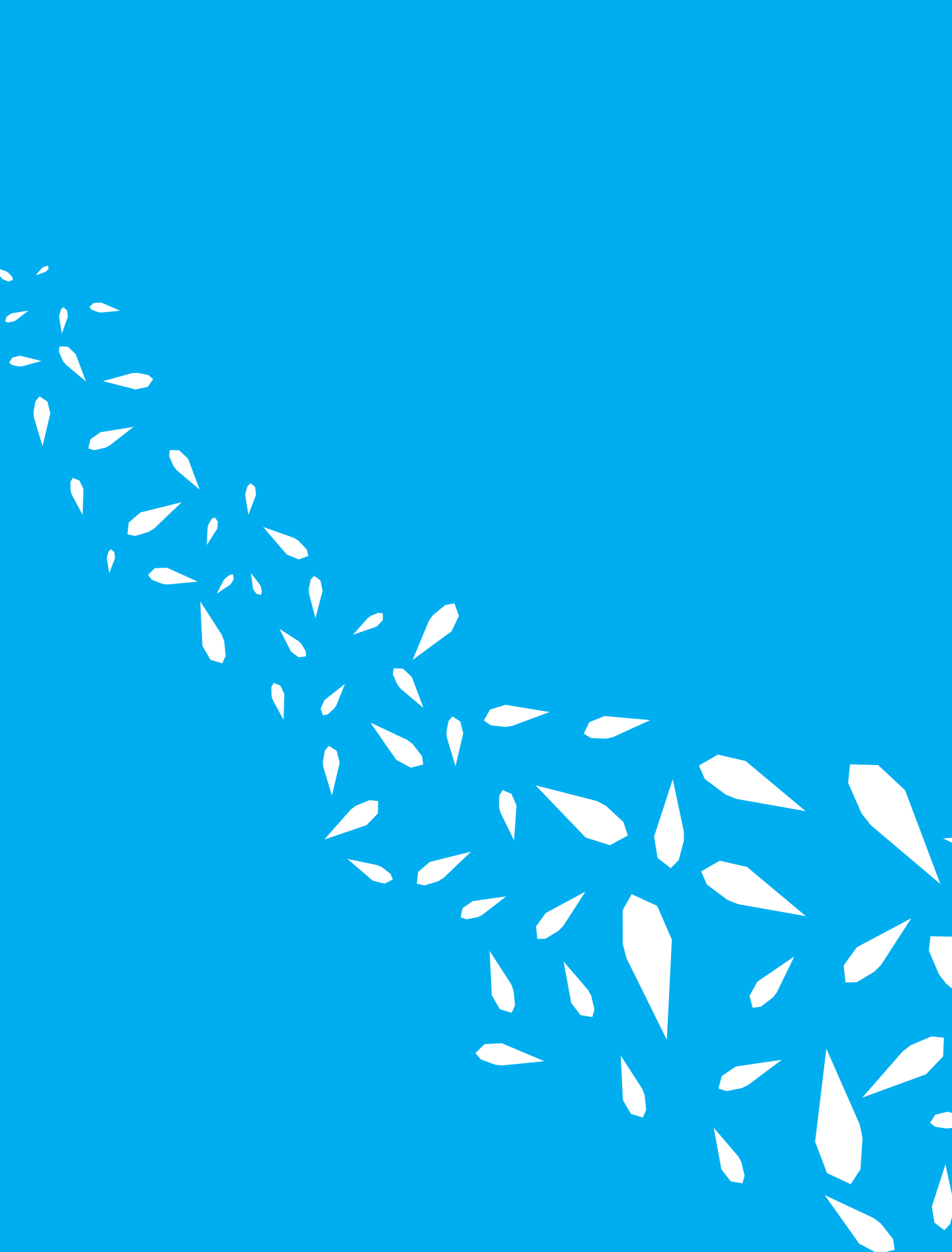

Special Art Festival

editie 2014

SPECIAL ART FESTIVAL

editie 2014

“A man needs a little madness, or else...
he never dares cut the rope and be free.”

Nikos Kazantzakis

Misschien is ‘een hoek af’ wel een voorwaarde om een Special Art Festival te organiseren, denk ik zo. ‘Kunstenaars met een hoek af’, het is bijna een pleonasme... Als jurist ga ik dagelijks als een goede huisvader door het leven, het prototype van een grijze muis die op tijd aangetekende brieven verstuurt. Iemand die zagezegd altijd alles onder controle heeft, de regel van de wet naleeft en ‘normaal’ doet. Als we met z’n allen een open en warme samenleving nastreven, dan is een hokjesgeest echter nefast. Trouwens, wat is ‘normaal’?

Als voorzitter van vzw Special Art Foundation ontdekte ik dat om een festival van mensen met een mentale beperking te realiseren, je net heel veel mensen nodig hebt waarvan – en dat kan op zeer diverse wijze – ‘een hoek af is’. Een combinatie van onverwacht, spontaan, anders, verschillend, vriendschap, insluiting, omarming, zonder grenzen, soms op je bek gaan, tegen de stroom in als het moet, dankbaar, vertrouwen, durven zwak zijn en kunnen sterk zijn, dialoog. En vooral: samen met respect voor ieders anders zijn. Zo ontstaat iets wat bijzonder mooi is.

In 2010 had in de gemeente Kruibeke de ‘prequel’ van dit Special Art Festival 2014 plaats. De kwaliteit van de diverse kunsten van toen – theater, plastische kunst, muziek, fotografie – was erg overtuigend. Zo overtuigend dat in 2012 de vzw Special Art Foundation werd opgericht. De stad Sint-Niklaas besliste het initiatief substantieel te ondersteunen, de provincie Oost-Vlaanderen sprong bij. Ambitie en realiteitszin groeiden naar een evenwicht en het Special Art Festival 2014 werd, met de initiatiefnemer Leo Trienpont als artistiek directeur, een realiteit.

Dit stadsfestival staat niet eenzaam en alleen in het artistieke werkveld, wel integendeel! De vele artistieke ateliers, voorzieningen en scholen tonen de laatste jaren met trots het plastische werk van kunstenaars met een mentale beperking. En dat aan een breder publiek dan enkel familie en vrienden. Die ambitie is terecht, want zo goed als overal is de atelierwerking al lang het niveau van huis-, tuin- en keukenvlijt ontstegen. Daarnaast werken professionele kunstenplatforms, theatergezelschappen, dansateliers en muziekgroepen aan producties op hoogstaand niveau. Producties die meetoeren met het reguliere circuit van cultuurcentra in binnen- en buitenland. Die structurele werking en de vele, heel verscheiden occasionele initiatieven bewijzen hoe een steeds groeiend publiek zich interesseert voor deze bijzondere kunsten van bijzondere kunstenaars.

Het mag gezegd: het Special Art Festival 2014 is een primeur in Vlaanderen. Het is het allereerste kunstenfestival in Vlaanderen op bovenregionale schaal dat deze bijzondere kunst in al haar verscheidenheid en disciplines consequent op een professioneel niveau presenteert. Hierin ligt onze eerste verdienste.

Er is een tweede ambitie. We willen een stimulus zijn om de muzische vorming in de toekomst in alle geledingen uit te bouwen. Die muzische vorming moet het open labo worden waarin het enthousiasme van vrijwilligers met de professionele expertise organisch samengaan om de talenten van die bijzonder begaafde kunstenaars te ontwikkelen. In dit grote labo – dat tonen wij aan in dit festivalboek – is het Special Art Festival 2014 een eerste geslaagd experiment.

Voorzitter Special Art Festival

Jan Van Peteghem

Een trotse peter

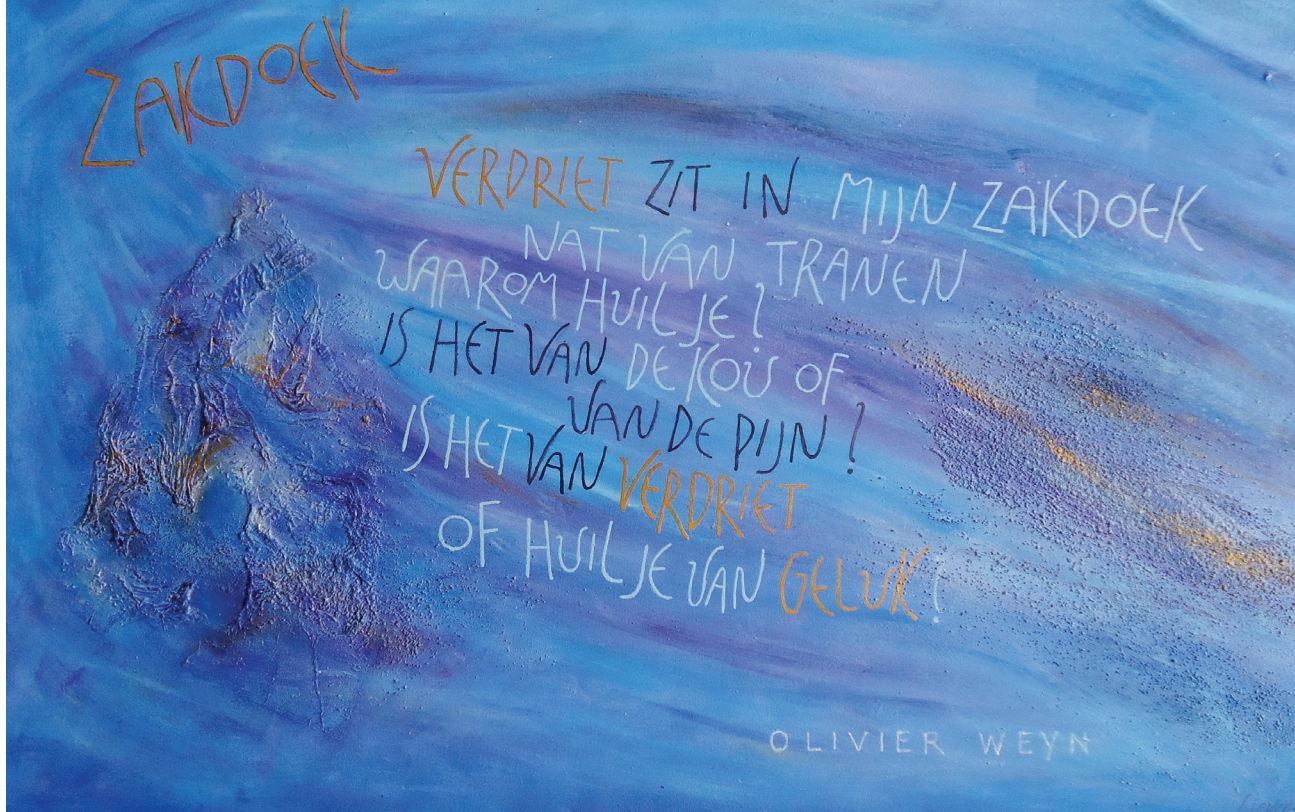

Als peter van het Special Art Festival draag ik het gedachtengoed van deze organisatie een warm hart toe. En het idealisme! Dat is zo belangrijk in het leven. Durven groot dromen! Concreet treed ik op als een van de woordvoerders en vertel ik met plezier over dit fantastische initiatief. Maar het meeste van al geniet ik ervan om onder de mensen van het Special Art Festival te zijn, een goed gesprek aan te gaan met Leo, eenvoudigweg pintjes te tappen... dat geeft me inspiratie, vuur, hoop. Zo inspireerde dichter Olivier Weyn mij om een lied te schrijven over zijn gedicht Zakdoek.

Dit gedicht raakt mij enorm, al van de eerste keer dat ik het las. Ik zie een jongen met een beperking die huilt en niet weet welk gevoel hem parten speelt. De tegenstrijdigheid. Emotie en onwetendheid. Wij 'normale' mensen vatten dat niet. Wij huilen omdat iets ons raakt. Maar stel je voor: wat als je niet weet waarom je huilt? Dat is ongewoon, raar. En dan roept onmiddellijk een ingebeelde stem mij toe: "Komaan David, jij hebt dat toch ook al meegemaakt! Dat je huilt en niet weet waarom. Doe eens normaal." Net dat maakt van ons allemaal een beetje mensen met een beperking, toch? Zakdoek is voor mij een puur verhaal. Dat koester ik in mijn lied. Ik houd niet van groteske nummers. Wel van de eenvoud van een traan die opwelt uit een oog en een wereld aan emoties oproept.

Eerlijkheid is onbetaalbaar

Ik schreef meermaals muziek voor acteurs met een beperking. Soms gaat een lied hun petje te boven qua moeilijkheidsgraad. Maar zij geven dat zo'n draai en maken zich dat lied volledig eigen, zodat het onweerstaanbaar, oprecht en mooi wordt. Iets waar *professionals* nog van kunnen leren. Als acteur en muzikant ga ik stevast op zoek naar de oprechtheid in alle kunstvormen. Ik zocht en vond het bij het Special Art Festival. Die eerlijkheid is onbetaalbaar.

Al van bij de eerste ontmoeting zag en voelde ik ook de bevoegenheid van alle vrijwilligers die het beste willen voor de kunstenaars. Het Special Art Festival maakt hun kunst toegankelijk voor het grote publiek. Vandaag hangt die kunst niet in de musea, eenvoudigweg omdat die te weinig gekend is. Onterecht. Er sluimert ook dat negatieve beeld. “Ach, de jongen heeft ook eens iets getekend”, denken velen, terwijl de ‘normale’ reactie is: “Wat een fantastische wereld schuilt hierin!”.

Twee werelden

In Special Art Festival komen mijn twee werelden samen: de wereld van de kunst en de wereld van mensen met een beperking waar ik als kind mee opgroeide. Door goed te kijken en te proberen ‘voelen’ in mijn jeugd is er iets van hen in mij gekropen. Met de VRT-televisieserie Marsman is voor mij de tijd rijp om dat naar buiten te brengen. Het zit vooral in mijn lijf. Als ik mijn rug en mijn handen opspan, mijn blik afwend, mijn ademhaling versnel, dan komt er ineens een andere mens in mij naar boven. Noem het ‘iemand met een beperking’. Over mezelf mag ik dat zeggen. Op mensen met autisme, een handicap, spectrumstoornis... plak ik liever geen label, oordeel of etiket. Trouwens, kunst is toch kunst, ongeacht of de artiest een mentale beperking heeft?

Collega en vriend Mathias Sercu vertelde mij dat als je iets onbaatzuchtig kan geven als ‘bekende mens’ je goed moet nadenken: onder welke organisatie zet ik mijn schouders? Wat wil ik als peter betekenen? Wel, ik wil iets belangeloos teruggeven aan een groep mensen met het hart op de juiste plaats. Maar het allerbelangrijkste in dit ‘SAF-verhaal’? Dat is deel uitmaken van dit – oprecht – verhaal. Net zoals u beste lezer dat doet.

STEM

Zwijgershoek 14

WARP

Apostelstraat 20

01

Exposities

Special Art Festival doorkruiste België op zoek naar 'Honderd Belgische Meesterwerken' en botste daarbij op schatkamers aan verborgen kunst van schilders, tekenaars en fotografen die verwonderen, magnetiseren en ontroeren. Kunst die schreeuwt: "Waar bleef jij toch al die tijd? Jij. Kunstliefhebber, kunstkenner, criticus". En de kunstenaars zelf? Die schreeuwen niet. Die zijn verheugd, trots ook dat zij hun werk kunnen presenteren op een professioneel platform. Ontdek vijf individuele exposities, originele producties van Special Art Festival dat zonder voorbehoud garant staat voor de hoge artistieke kwaliteit ervan. Maak kennis met fotografen Stef Renodeyn, Lode Stroobandt en Lars Muyaert; tekenaar Daniël Machiels, schilder Benjamin Eyken en honderd collega-beeldend kunstenaars. De expositie 'Honderd Belgische meesterwerken' vormt het kloppende hart van het indrukwekkende plastische luik van Special Art Festival. Terwijl de toeschouwer kijkt en leest, creëren deze kunstenaars hedendaagse kunst. Wie weet zitten daar scheppingen tussen voor de volgende editie van het Special Art Festival... voor het volgende boek, de grote en kleine musea of jouw privécollectie.

Honderd meesterwerken

Reflecties van een wandelaar doorheen het Special Art Festival 2014

TEKST
Maarten Kras

Ik wandel door de gangen van het SteM, WARP... ik kuier langsheen het parcours van het Special Art Festival 2014. Ik kijk, ik beleef, ik geniet, ik denk na.

Special Art?

De verzamelnaam 'Special Art' blijft het debat voeden. Deze titel blijkt enerzijds een probleem vanwege de betekenis die hij genereert en anderzijds vanwege de manieren waarop hij gebruikt wordt. Een probleem met de titel, dat kan een obstakel vormen voor het verwerven van een sterke identiteit. Is dit wel kunst?

En zo ja, waarom noemen we die kunst dan soms 'art brut', soms 'naïeve kunst', dan weer 'authentieke kunst' of 'singuliere kunst'? Of vanuit een ander gezichtspunt: van 'outsiderkunst' over 'kunst in/uit de marge' tot 'art différencié' en 'special art'. Of nog: 'eerlijke kunst', 'kunst zonder voorbedachte rade', 'oprechte kunst', 'nog andere kunst'... en ga zo maar door. Waarom blijven we twijfelen en zoeken naar een vlag die de lading dekt? Wat maakt een situering in het kunstenlandschap (esthetisch) en de culturele wereld (sociologisch, ethisch) zo moeilijk? Waarom moeten we deze kunstenaars een speciale plaats te geven? Om vooruit te lopen. En dat doet deze 'avant-garde' kunst. Er kan nog wel een titeltje bij! Het ongemak van de naam betreft niet zozeer de kunst zelf, die zullen we al wandelend onweerlegbaar en snel (h)erkennen, maar... jawel, de kunstenaar.

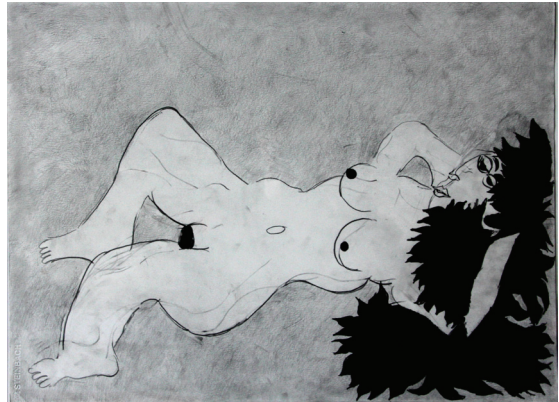
Kunstenaars

'Special Art' is hier kunst geproduceerd door mensen met een mentale beperking, ook wel – hier gaan we weer – 'bijzondere kunstenaars'. Of nog: 'authentieke kunstenaars', 'kunstenaars met andere talenten', 'andere kwaliteiten', 'ander uniek perspectief', enzovoort enzoverder. Ook daar weer heel wat gevoelig paradoxaal geworstel, andere categoriale problemen oproepend. Nu eerder van zeer fijn menselijke aard in wat harder geworden sociale, politieke en economische context. Straks goochelt men nog met 'integratiekunst', 'inclusie kunst'... Het hoeft mijns inziens niet gekker te worden. Er zijn nog meer kunstenaars.

Het hoeft geen betoog: er kunnen heel wat gewichtige brillen met divers montuur opgezet worden, die wellicht nuttig zijn om naar deze kunst te kijken en misschien nodig om ze te (h)erkennen. Een toch niet zo maar te vatten, rijk geschakeerd, bont gezelschap. Mooi zo! Dat ziet er al kunstig uit. En daar heb ik geen bril voor nodig. Laat mij maar eerst kijken, horen, voelen, beleven... Op een Special Art Festival bijvoorbeeld. 'Onbevooroordeeld' voor zover ik mijn (voor)oordelen opgeschort heb gekregen. 'Open' voor zover de kunstwerken, voorstellingen, mooie woorden... niet meteen - met een blik van (h)erkenning - geplaatst en gecatalogeerd worden.

Beleefbare schoonheid

Laat me dan pas reflecteren of iets wel of niet kunst is en of we kunnen spreken van een kunststroming, met stijkenmerken, oeuvres van kunstenaars. Laat me dan pas afvragen of er een visie vanuit en op deze kunst werd gearticuleerd. Laat me dan pas vragen welke criteria de selectiedames en -heren en andere petit comités, kunstpauzen, kunstgoeroes en tentoonstellingsmakers hanteerden; welke invalshoeken regisseurs, installatiemakers namen; welke zorgvuldig gekozen woorden echt recht doen aan deze poëzie. En wat met de positie van de kunstenaar in dit landschap? Dat is wat op eieren lopen. Met al die beleefbare schoonheid vraagt dit om, in alle bescheidenheid, in dialoog te treden met al diegenen die bij deze kunstproducties betrokken zijn. In de eerste plaats de kunstenaars zelf.

Demimie Beatrice
Naakt

Pieter Heynderickx
Hadewych in beeld

“Ik maak en verkoop heel veel kunst. Minister Geens heeft een werk van mij. Een van mijn lievelingsschilderijen. Een zonsondergang! Geschilderd met acrylverf. Elke maandag schilder ik bij KUNST+. Dinsdag, woensdag en donderdag schilder ik bij de ‘C en A’ (creatief-ambachtelijk atelier).”

Wim Van Acker

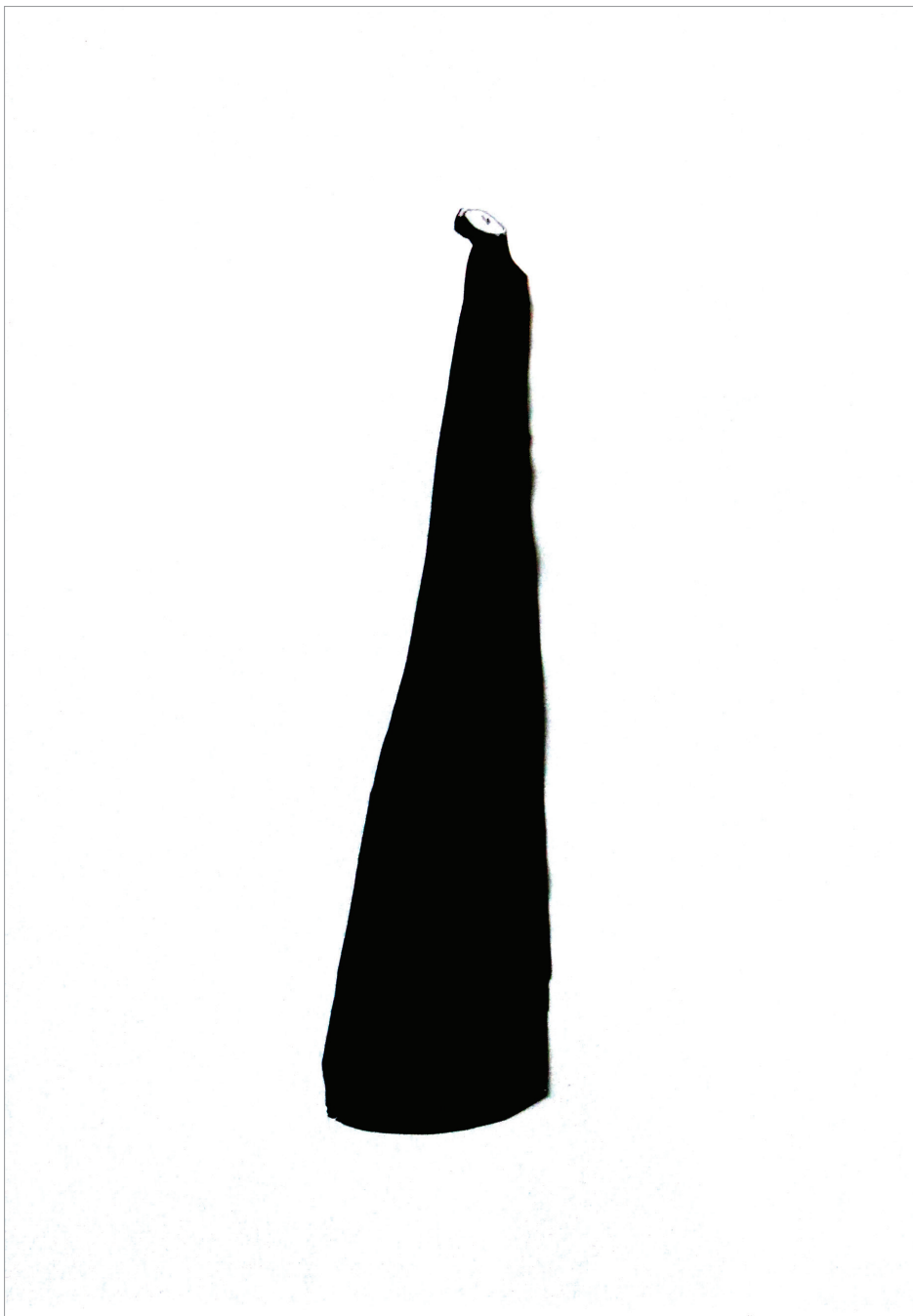
Rennee Perrot
Zonder titel

“Ik schilder in de Provencestijl. Mijn mooiste schilderijen zijn twee deuren. Je moet altijd een deur opendoen om te weten wat er achter zit. De ene deur opent naar mijn woonkamer. De andere naar mijn emotiewereld.”

Jacynth Martens

Stefan Weyler
Reus

Alexis Janssens
Vrouw

Shana Van Looveren
Vrouw op sofa

Salvatore Giardina
Zonder titel

Jens Stoelen
Kamer

Twagiramungu
Rood paard

Evi Van Buynder
Danseressen

Wim Van Acker
Met een glimlach

Glen Van Mele
Zonder titel

De onrendabelen

TEKST
Stef Renodeyn

Fotograaf Stef Renodeyn verdiept zich al sinds eind jaren '90 in de daklozengemeenschap van Antwerpen. Zijn onderzoek is inmiddels van die aard geworden dat het zijn leven heeft bepaald. Zijn 'getrokken zijn' naar het kwetsbare, onrendabele en vergetene heeft evenwel altijd deel van zijn leven uitgemaakt. Om diezelfde reden is het fotoproject 'Zie wie ik ben' tot stand gekomen. Daarin wordt autisme belicht, want hoewel autisme tegenwoordig 'hot' is, blijven de vooroordelen legio. Ook dit zijn vaak mensen die geen plaats vinden in de wereld, terwijl voorts hun aanvaarding afhangt van de mate waarin ze zich weten aan te passen.

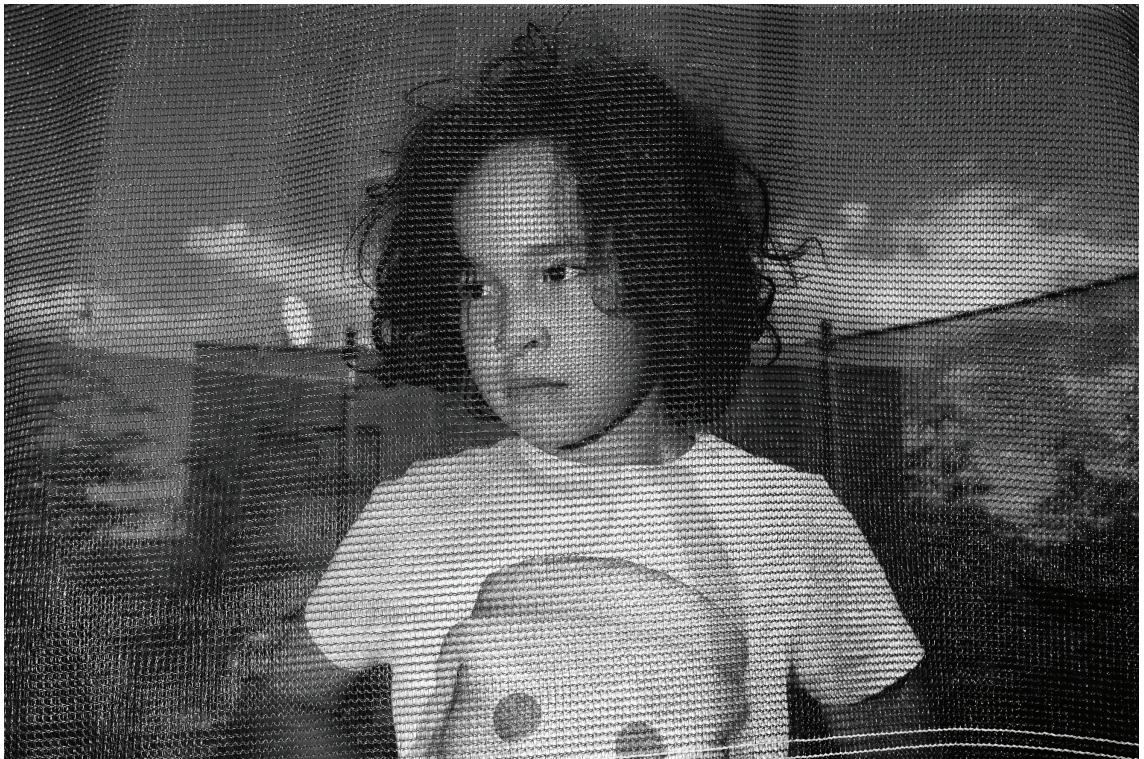
Fotograferen is voor Renodeyn altijd een reden om ontmoetingen aan te gaan. Niet het fotograferen an sich, maar de ontmoeting en het verlangen hiernaar is zijn – enige – bestaansreden. Hij noemt zijn beelden niet meer dan een 'residu'. De naakte ontdane mens op straat, de psychisch zieke dakloze, de psychiatrisch patiënt, hij of zij die aan geen enkele norm voldoet en in onze wereld geen plaats kan kennen – ze confronteren hem met een diepe ongemakkelijkheid. Ze nemen zijn pasklare antwoorden weg. Vaak zijn er geen oplossingen voor de vragen die deze mensen bij ons oproepen. Renodeyn probeert precies hier toch bij de vraag te blijven zonder meer. Merkwaardig genoeg breekt in die naakte ontmoeting soms alles open voor hem en wordt machteloosheid doorbroken.

“Deze mensen mogen dan al maatschappelijk onrendabel zijn, ja, soms zelfs compleet mislukt in elk opzicht, als mens zijn ze dat nooit om de simpele reden dat ze bestaan.”

Zijn beelden treffen ons misschien, maar doen ook een appèl aan de toeschouwer. Niet puur om aan te sporen tot sociale actie, dan wel om de stilte in zichzelf te aanschouwen, de eigen antwoorden in vraag te stellen en een stuk 'naakter' te staan. De ander daagt ons daar vaak toe uit. De psychische zieke, de onrendabele en de mens in het stof der aarde drijven dit ten top.

De stijl waarin Renodeyn werkt is eerder sober en non-voyeuristisch. Zeker zijn landschaps- en interieurfotografie werken haast zoals een archief. De portretten leggen dan weer meer de nadruk op het belang van het individu en zijn uniciteit. Echter zonder op snelle emoties te spelen. Renodeyn houdt van 'de trage weg'. Zelf zegt hij: “Deze mensen mogen dan al maatschappelijk onrendabel zijn, ja, soms zelfs compleet mislukt in elk opzicht, als mens zijn ze dat nooit om de simpele reden dat ze bestaan.”

“Special Art is in
wezen een paradoxale
catalogisering.

Een (buiten)gewoon
Special Art Festival moet
daarom zichzelf eigenlijk
‘gewoon’ maken. Deze
eerste editie in Sint-
Niklaas draagt die visie uit.
Omwille van de kwaliteit
van de kunst.”

De ongewoon gewone wereld van Lode

Door de ogen van artistiek directeur Leo Trienpont

Twee meisjes in een metrostation. Of, meisje met boek op een zonnige dag in de stad. Als was hij Johannes Vermeer registreert hij de banale alledaagsheid met een vanzelfsprekendheid waardoor de kijker argwanend wordt en in de achtergrond een verhaal projecteert. Of als het moet, een complot ontdekt.

TEKST
Leo Trienpont

Lode is een begenadigd observator van het gewone. Het is door dit gewone op een bijna vanzelfsprekende manier in beeld te brengen dat het uit de alledaagsheid stapt. Zijn foto's zijn de toeval-lige fixatie van de dingen waar hij niet aan voorbij kan. Een haast dwangmatige fascinatie die hem dwingt het beeld vast te leggen. Het kan geduldig wachten zijn, maar het kan ook zijn dat hij vele malen moet terugkeren naar een plaats om dat beeld te vangen dat de oorzaak is van de foto die hij moet hebben. Niet als een bezit, maar als een notitie die orde brengt.

Lode hanteert met zijn foto's geen waardeschaal van belangrijkheid. De ingenieuze constructie van een metroplaats krijgt dezelfde behandeling - benadering - als de keien tussen de dwarsligger van een spoorlijn waar onkruid in overleeft. Het embleem van een peperdure auto waar regendruppels op parelen, is niet minder dan de auto zelf. Er is geen hoofdrol voor wie of wat dan ook in zijn foto's. Hij regisseert niet, maar registreert. Hij manipuleert niet, maar aanvaardt de beelden die hij ziet. Hij maakt wel een keuze. Hij kiest de beelden die hij wil tonen, en zo geeft hij toegang tot zijn eigen wereld. De wereld van Lode.

“Hij regisseert niet
maar registreert. Hij
manipuleert niet maar
aanvaardt de beelden
die hij ziet.”

Door de fotolens van kunstenaar Lode Stroobandt

TEKST
Debby Burssens

Persoonlijk zou ik niet weten hoe ik mijn werk moet omschrijven. Volgens de mensen die mijn foto's zien, heb ik oog voor detail en dingen die iemand anders niet ziet. Een favoriete foto heb ik niet. Iedere foto heeft zijn eigen verhaal, visie op iets. Dat is goed zo.

Mijn eerste foto? Ik zou het niet meer weten. Ik weet wel nog hoe ik in contact kwam met fotografie. Vroeger was ik een fervente visser. Toen een karper mijn vislijnen in het water had getrokken moest ik op zoek naar een nieuwe hobby. Ik nam ooit met een vriend zijn cameraatje foto's van de Ronde van Frankrijk in Luik. Dat boeide mij en ik kocht mijn eerste compact camera. Zo'n tien jaar geleden. Fotografie groeide uit tot een echte passie. 'Sinkachu' is mijn favoriete fotograaf.

Zelf fotografeer ik het liefste in Antwerpen. Die stad boeit mij enorm, er is constant 'leven'. Ik vind altijd wel iets dat mij fascineert. Ik ben aangesloten bij de Beverse fotoclub Fragma 13. Daarnaast doe ik aan analoge fotografie in het dagcentrum (w)onderweg, waar ik mijn foto's in een donkere kamer ontwikkel. Ik stelde al tentoon voor Jan Hoet tijdens Coup de Ville in Sint-Niklaas en neem al een jaar of vijf deel aan ART tijdens de Beverse Feesten. Deze groepstentoonstelling organiseerde ik in het verleden samen met enkele vrienden, waaronder kunstschilder Jan Van Vossel. Nu heb ik de fakkel doorgegeven aan anderen.

Vandaag ben ik zeer vereerd dat ik mag deelnemen aan het Special Art festival. Ik vind het een prima initiatief. Zo kunnen mensen met een beperking naar buiten komen met hun kunst, en die kunst mag zeker gezien worden.

Ook door een fotolens.

Wie ben ik? Waar ben ik?

TEKST

Johan Verschaeve

Daniël Machiels is een getalenteerde tekenaar. Voor hem is tekenen even evident als eten en slapen. Het is een manier van praten. Met enkele lijnen zet hij een ruimte, een gezicht of een auto neer. Complexe ruimtes tekent hij uit zijn hoofd. Moeilijke perspectieven worden in slechts enkele lijnen weergegeven.

Momenteel tekent Daniël Machiels vaak met alcoholstift. Een materiaal dat het voordeel heeft van de duidelijkheid. Duidelijkheid en veiligheid zijn belangrijk in zijn leven. Hij tekent dan ook graag met strakke lijnen. Daniël Machiels tekent enkel wat hij wil tonen. Als een volleerd filmregisseur kadreert hij zijn beeld. Van een kamer toont hij soms niet meer dan twee lijnen. Maar wel dié twee lijnen die tonen wat hem aan die kamer fascineert.

Herhaling fascineert

Daniël Machiels is dan ook niet geïnteresseerd in het maken van een mooie tekening. Hij wil tekenen wat hem bezighoudt: architecturale details, huizen, auto's, handelingen, zelfportretten. Die motieven worden steeds herhaald. Er zijn tientallen zelfportretten en honderden tekeningen van trappen. Stuk voor stuk doeltreffend getekend. Het wordt pas écht boeiend als je een reeks tekeningen van hetzelfde onderwerp na elkaar bekijkt. Dan zie je de kleine en de grote veranderingen.

Waar ben ik?

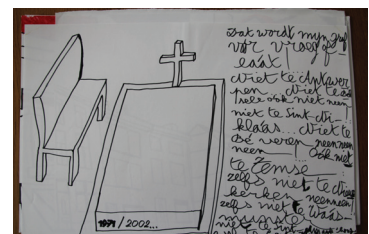
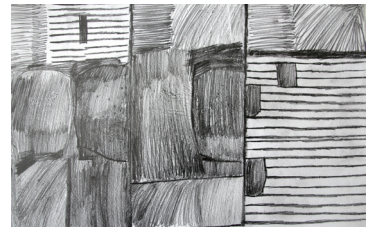
De vele tekeningen van architecturale ruimtes tonen hoe zijn ervaring van deze ruimtes verandert. Een tiental jaar geleden waren het vaak donkere, kapotte ruimtes. Hij voelde zich toen minder goed in zijn vel. De laatste jaren toont Daniël Machiels de ruimtes vaak vanuit het perspectief van een rolstoelgebruiker. Vanuit kikvorsperspectief kijkt hij om zich heen. Hij tekent obstakels en hindernissen. De tekeningen tonen vaak hoe moeilijk toegankelijk een ruimte is voor een persoon met een rolstoel. Kenmerkend hiervoor zijn de vele plattegronden. Alsof hij de ruimtes mentaal bewandelt en op zoek gaat naar de obstakels die

hem zouden kunnen belemmeren in zijn doorgang. De tekeningen tonen ons de onzekerheid en de onrust van Daniël Machiels.

Wie ben ik?

Een van de terugkerende onderwerpen zijn de zelfportretten. Ook hier zijn de onderlinge verschillen opvallend. Er zijn tekeningen waarop oren of tanden zijn uitvergroot. Bij andere lijkt het alsof de oren van de kunstenaar naar binnen groeien. De ene keer wordt zijn hoofd bekeken van boven uit, de andere keer bekijken we datzelfde hoofd van opzij. Dit veranderende perspectief toont ons hoe hij zichzelf op een bepaald moment ervaart. Je ziet vaak waarover hij zich zorgen maakt en of die zorgen groter of kleiner worden. Als de kunstenaar tandpijn heeft, maakt hij tekeningen waarbij tanden apart op de tafel liggen. Ook hier heeft Daniël maar enkele lijnen nodig om ons duidelijk te maken wat hem bezighoudt.

De wereld volgens Benjamin Eyken

TEKST
Daan Anthuenis

Tekenen als bestaanswijze. Het bestaat. Elk ogenblik dat Benjamin Eyken de vrijheid heeft, tekent hij. In zijn schetsboeken. Op elk beschikbaar blad papier. Een achterkant, een kladblad. Hij werkt met potlood, kogelpen of kleurstift. Het voorhanden materiaal volstaat. Tekenen als een manier van ademen.

Benjamin Eykens artistieke werkwijze berust op een samenspel tussen ogen en vingers. Kijken is voor hem voor de volle honderd procent beleven. Ontdekken en genieten. Opslorpen. Opslaan in zijn inwendig beeldarchief. Later, tussen de dingen door, in de vrije momenten, komen die gelukkige beelden weer naar buiten. Vanuit een willekeurig beginpunt ergens aan de rand van een blad papier ontrolt zich dan een lange lijn, bijna zonder onderbrekingen. De taferelen vloeien spontaan uit zijn vingertoppen.

De wereld ontwaakt

De kunstenaar bouwt trefzeker, bijna zonder hapering zijn rijke herinneringswereld weer op. Hij stapelt de beelden ritmisch, architectonisch op elkaar. De compositie staat stevig en toch speels. De beelden zijn herkenbaar, maar willen de realiteit niet reproduceren. Hij hertekent de wereld zoals hij hem heeft beleefd en beleeft die opnieuw. Benjamin Eyken werkt dan ook in intense concentratie. De toeschouwer staat erbij en kijkt verbaasd toe: hij maakt het ontstaan van een wereld mee. Voor de kunstenaar bestaat die toevallige toeschouwer niet, dus stoort hij ook niet.

Zijn talloze schetsboeken zijn een steeds groeiend visueel geheugen van zijn werkelijkheid, die toch zo wonderlijk mooi kan zijn. Dat mooie, dat gelukkige straalt nog sterker af van zijn schilderijen dan van zijn tekeningen. Kleur is voor Benjamin wat lente en zonneschijn doen in een winterlandschap: de wereld wakker maken. De lineaire, altijd wat naakte structuren ontwakken, beginnen te ademen in warme, tedere kleurvelden. Droomkleuren, want zij plooiën zich niet naar de objectieve werkelijkheid. Dromen kunnen meer zijn dan de dagdagelijkse, dikwijls wat grijze realiteit. Benjamin droomt in kleur. Kleur is voor hem een toegevoegde innerlijke waarde en daarom essentieel.

Zoals Benjamin Eyken die stralende wereld zag in zijn gelukkigste momenten, zo schildert hij die. Hij is een ongewoon begenadigd kunstenaar. Hij is het levende bewijs dat het kan bestaan: de gelukkige kunstenaar. Zijn naam: Benjamin Eyken.

Lars Muylaert

TEKST
Leo Trienpont

Toch een kunstenaar met voorbedachte rade?

Het was even twijfelen. Theorieën bijstellen en herzien. Ik was nog maar net tot de vaststelling gekomen dat er een gemeenschappelijke kern schuilt in de kunstenaars van het Special Art Festival – ze maken kunst zonder voorbedachte rade en hoeven niet te passen in de ‘Zeitgeist’ – of daar kreeg ik het werk te zien van een jonge fotograaf die zonneklaar thuishoort binnen een eigentijdse ‘wave’ van de schilderkunst. Schilderkunst, omdat het werk van Lars Muylaert zo dicht aanleunt bij een stroming die de laatste decennia van vorige eeuw ontstond: een waarbij kunstenaars het realistische schilderen herontdekten met een soort van nieuw bevreemdend realisme tot resultaat. Maar Lars stopt waar deze schilders beginnen. Zijn foto’s zijn niet de voorstudies voor later geschilderde en uitvergroete kunstwerken, het zijn kunstwerken op zich.

Bij Lars Muylaert krijgt de alledaagsheid een hogere dimensie. Een beetje de tegenhanger van de banalisering van die alledaagsheid. In zijn werk lees je verwondering en fascinatie. Wat mij persoonlijk nog het meeste verwondert, is dat hij weggomt met soms banale fotoshopeffecten, hij doet niet eens moeite om dit te verhullen.

Het was dus even twijfelen, theorieën bijstellen en herzien. Misschien is Lars wel echt bezig met kunstenaar zijn?

“Ik wil mijn werk echt tentoonstellen. Tijdens het Special Art Festival kan ik mensen ontmoeten, dingen leren. Ik wil mijn werk verkopen. Dan heb ik geld voor materiaal. Dan kan ik meer kunst maken.”

“Sommige stenen blinken. Zoals kwarts en pyriet. De kleuren zijn mooi. Ook door mijn microscoop”,

Lars Muylaert

“Ik fotografeer graag natuur. Mensen. Insecten. Ik maak abstracte kunst. Sterren, planeten ook, maar dit is moeilijk. Sterren bekijk ik door mijn sterrenkijker. Bij helder weer zijn ze op hun mooiste. Mijn favoriete foto? Deze foto van een boom. Waarom? Dit is een foto van een boom.”

Lars Muylaert

**CONCERTZAAL
DE CASINO**

Stationsstraat 104

**STADSSCHOUWBURG
EN FOYER**

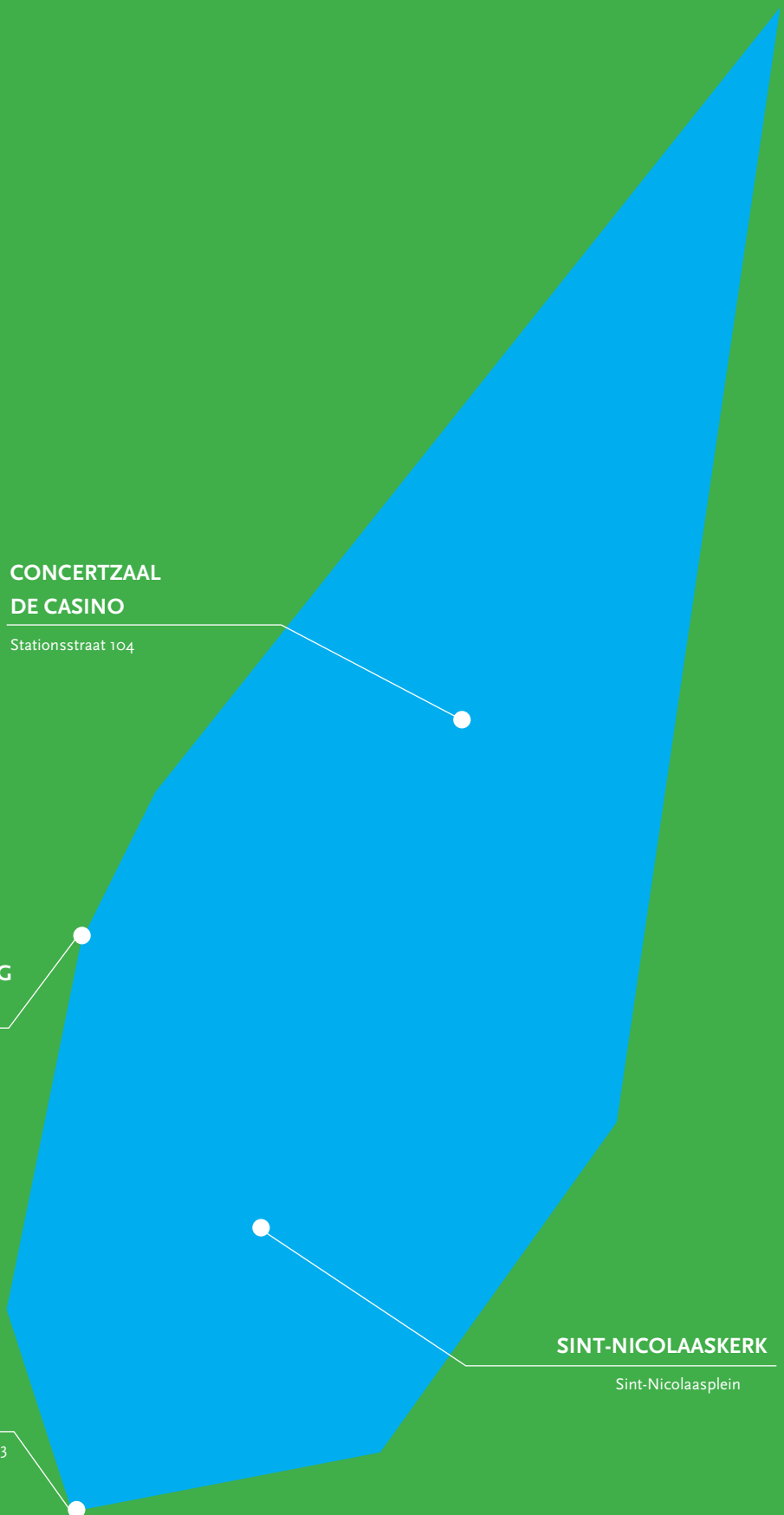
Richard Van Britsomstraat 21

BIBLIOTHEEK

Hendrik Heymanplein 3

SINT-NICOLAASKERK

Sint-Nicolaasplein

02

Podium

Merkwaardige verhalen. Ontwapenend. In dichtwoorden, theaterteksten, zangliederen en eigen creaties: van 'goedenavondmenssen' over 'slaktempo' tot 'voeten die werken als slag tanden'. Verwondering en amusement. Een scala aan emoties, de toon is gezet. Dit is het Special Art Festival 2014. Na bloed, zweet en tranen van geluk tijdens honderden repetitie-uren en na jaren schuilen in stoffige lades van menig kamerhoek, schittert elke ster op zijn podium. Meer dan eens. Zo reist het theaterstuk Het Bloedmooie Mensenmeisje na de festivalmaand verder naar de rest van Vlaanderen. Ontdek ook het zwart dat is gesprongen, kaas tussen de tenen en warme tranen die druppelen uit de badkamerkraan. Ontdek de diepere filosofische en existentiële lagen in de eenvoud van de gedachten van danser Alex De Graef. Ontdek de experimentele balofoonmuziek van Sam Putseys. Ontdek en buig mee naar een andere wereld.

Het bloedmooie mensenmeisje

Er wonen al zo lang raardlingen op Aarde, dat geen mens eigenlijk goed weet hoe ze van planeet Raarde ooit op onze planeet zijn geraakt. Volgens een urban legend begon het ooit met twee raardebaby's.

SCRIPT EN REGIE

Kris De Hooghe

CO-REGIE

Ellen Trienpont

MUZIEK

Michiel De Malsche

CHOREOGRAFIE

Randi De Vlieghe

DECOR EN VORMGEVING

Pieter Van Snick

KOSTUUMS EN REKWISIETEN

Rachid Laachir en Cecile De Mul

VIDEO

Stijlhard

Ze werden tijdens een expeditie op Aarde geboren en bleven in de haast achter toen hun moeders halsoverkop moesten vluchten. Of het echt zo gegaan is, zullen we wellicht nooit te weten komen. Wat we wel weten is dat ze hier best gelukkig zijn. Ze lijken zelfs een beetje op ons. Alleen denken ze anders, bewegen ze anders en praten ze anders. Anno 2214 hebben de mensen hun planeet bijna helemaal opgebruikt. Er is nauwelijks nog iets leefbaars te vinden. Alles wordt kunstmatig in leven gehouden. De heersers van Raarde zijn dan ook bang dat hun raardlingen op Aarde mee ten onder zullen gaan. Daarom sturen ze twee van hun beste raardonauten naar Aarde om ze hier weg te halen.

Twee lichtjaren later...

Na een ietwat ongelukkige landing met hun ruimteschip 'Lunatic', vluchten Barrie en Freek de wijde aardse wereld in. Op hun zoektocht komen ze een aantal merkwaardige dieren tegen. Deze beesten hebben allemaal iets gemeen: ze haten de mens. Maar ze doen wel hartstikke hun best om onze twee rare helden te helpen. Of doen ze dit net niet?

En wat doet een bloedmooi mensenmeisje tussen al deze dieren? Zal zij Freek en Barrie helpen hun soortgenoten terug te vinden?

Of doet ze dit net niet?

“Acteren dat doe ik al heel mijn leven. Ik heb er mijn leven mee opgebouwd. Het is als kind begonnen door Samson & Gert na te doen.”

Karel Smet

Karel Smet
Freek

Marc Bolssens
Baasje van Hond
Papegaai

Kevin Trienpont
Barrie

Astrid Haerens
Bloedmooie
mensenmeisje

Cindy Raemdonck
Landloper 1
Marmot 1

Nathalie Kees
Raardemeisje

Kelly Vercauteren
Landloper 2
Marmot 2

Benjamin Eycken
Ezel 1
Rat 1

Paul Schrijvers
Stier

Steve Lodts
Ezel 2
Rat 2

Waldo Bank
Hond

Glenn Vercauteren
Bloedzuiger 1
Kwal 1

Sören Staes
Bloedzuiger 2
Kwal 2

Mitchell A. Martin
Stinkdier

Koen Venken
Walrus

Ken Rumes
Giraf

Kris De Hooghe
regisseur

Ellen Trienpont
co-regisseur

“Ik heb dit stuk niet speciaal voor mensen met een mentale beperking geschreven, neen, de acteurs zijn allen gescreeend op hun meerwaarde in expressie en acteerkunsten. Hooguit heb ik de tekst wat ingekort.”

Kris De Hooghe

“Ik had in mijn scenario nog maar pas een schlagerlied gezet of Nathalie Kees had daar al een eigen nummer van gemaakt. Dat noem ik kunst.”

Kris De Hooghe

SamShuwi: wie de meester, wie de leerling?

TEKST
Debby Burssens

Wie de meester, wie de leerling? Dat is het motto van de groep Samshuwi. De groep, dat zijn twee mannen. Beroepsmuzikant Joeri Wens specialiseerde zich in Iraanse percussie, Sam Putseys is een geboren muzikant met een uitzonderlijke aanleg voor ritme en... een man met downsyndroom. Ruim zeventien jaar lang staan de heren samen op de planken. Met wekelijkse repetities en een vijftiental concerten per jaar, valt muziek niet meer weg te denken uit hun leven, hun vriendschap.

“Sam Putseys leeft vanuit het ritme van zijn hartslag en kan daar grenzeloos op improviseren. Dat ritmische gebeuren dat zich in zijn hoofd afspeelt, is zijn taal. Zeker nu hij door zijn zware gehoorstoornis steeds minder en minder praat. Af en toe spreekt hij me nog over zijn twee liefdes: muziek en de boerderij”, vertelt percussionist Joeri Wens. Sam Putseys maakte van zijn passies zijn beroep. Hij is niet alleen percussionist, maar werkt ook als boer in de voorziening waar Joeri Wens ooit als opvoeder werkte. Maar dat, dat is puur toeval.

Komt voor de bakker

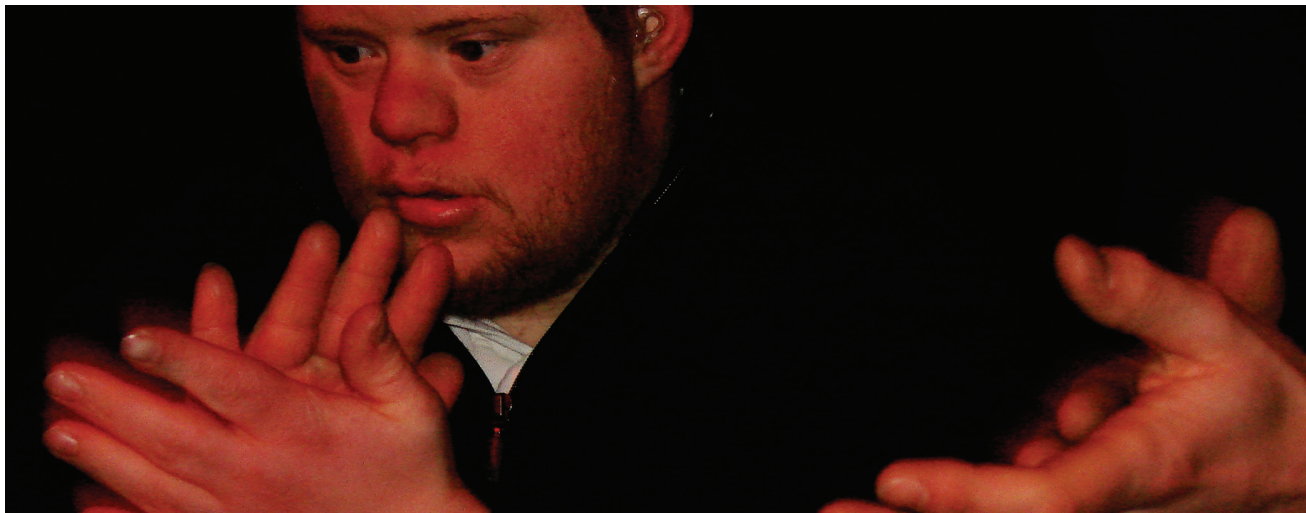
De twee ontmoetten mekaar toen Joeri Wens nog boven de biologische bakkerij woonde waar Sam Putseys klant aan huis was. “Hij hoorde mij repeteren en was niet meer weg te slaan uit de winkel. Zijn ouders hebben me toen gevraagd of ik wou lesgeven. In het begin verliep dat moeizaam. Sam Putseys praatte toen al niet veel, zijn motoriek

is anders, eenvoudig ritmes naspelen boeide hem niet... Tot ik hem vanuit zijn hart liet spelen en improviseren. Ineens stond daar een geweldige percussionist met een uitzonderlijk gevoel voor ritme.”

Tombak en balofoon

Intussen spitste Joeri Wens zich toe op het Iraanse percussie-instrument ‘tombak’, terwijl Sam Putseys elke finesse van de West-Afrikaanse balafoon bespeelt. Wie een concert bijwoont, ontwaakt in het walhalla van slagwerk. “Met één grote improvisatietechniek gaan wij samen met het publiek op speurtocht naar klanken. We creëren ‘sounds’ met gongs, cymbalen, ballonnen, piano, zelfs met water... Net voor we dat podium opklimmen, overlopen we alle instrumenten. Hoe meer ik er opsom, hoe breder Sam Putseys glimlach. Hij is dan wel een ingetogen man, op de planken geniet hij van het applaus en de kreten van het publiek. Neen, bij ons moet het niet muisstil zijn!”

Stress kent Sam Putseys niet. Ook dat is een talent, trouwens. “Een publiek van twee of van tienduizend mensen maakt geen verschil. Ik raad iedereen aan om hem na het optreden de hand te schudden. De rust die hij uitstraalt is fenomenaal en bijzonder. Net zoals hijzelf. Dat is ook onze voetnoot: kijk naar de kunst die wij creëren en niet naar onze beperkingen. Als ik de mijne moet opsommen, zijn we trouwens ook uren bezig.”

Buigen naar een andere wereld

TEKST
Karin Neyens

Vzw Special Art Foundation maakt woordkunst tot een essentieel deel van haar Special Art Festival 2014. Taal in haar verscheiden facetten. Poëzie is er een van.

Poëzie is een kunstdiscipline die experimenteel taalgebruik oproept: spelen met woord en beeld, met klank en ritme. Het creatieve aftasten van de mogelijkheden van taal. Bewust. Onbewust. Mensen met een mentale beperking worden echter vaak geassocieerd met minder taligheid. Misschien biedt deze 'minder taligheid' wel een sterkte om poëzie te schrijven? Dat was het vertrekpunt van een verbluffende reis.

Woordenschat botst op geheimen

"Mijn woordenschat is gebotst op geheimen", schrijft dichter Mathias Heye. Voor de doorsnee taalgebruiker ligt die schat gebruiksklaar te wachten. Dichters met een mentale beperking gaan op zoek naar de taalbron waaruit woorden opwellen die echter zo direct mogelijk hun werkelijkheid uitdrukken. Zij wegen elk woord, testen het in hun hersenen, proeven het uitvoerig op hun tong vooraleer het te gebruiken. Semantiek is voor hen geen theoretisch begrip, maar een existentiële expressievorm.

Goedenavondmensen

Is het daarom niet belangrijk mensen met een mentale beperking te begeleiden om hen te leren zich ook talig te uiten over wat hen bezighoudt, over datgene wat de natuur en persoonlijke gebeurtenissen bij hen losmaken? Velen onder hen leerden ondertussen de principes van het ambacht meesterlijk beheersen. Hun gedichten vertonen geen overbodig adjectief, geen plakkerige emoties. Zij gebruiken een eigen beeldspraak en hanteren een per-

soonlijk ritme. En als de bestaande taal niet toereikend is of onbereikbaar, dan verzinnen zij eenvoudigweg nieuwe woorden zoals 'goedenavondmensen', 'operven' en 'slaktempo' of compacte metaforen zoals 'lakens van golven', 'zij gaat weg leeg als een mond zonder tanden' en 'voeten werken als slagatanden'.

Vzw Special Art Foundation wil de mogelijkheden aftasten om in de toekomst in zorgvoorzieningen en scholen voor buitengewoon onderwijs professioneel begeleide taallabos te organiseren. De poëziebundel 'Buigen naar een andere wereld' biedt de lezer alvast de gelegenheid om deze poëzie te ontdekken en appreciëren in haar authentieke talige kwaliteiten.

"Als de bestaande taal niet toereikend is, verzinnen zij nieuwe woorden en metaforen zoals 'slaktempo' en 'zij gaat weg leeg als een mond zonder tanden'."

Special Poetry meets Music

TEKST

Daan Anthuenis

DICHTER - MUZIKANT

Kelly Vercauteren - Niki & Elie de Prijcker

Olivier Weyn - David Cantens

Tim Hanssen - Conrad Conrad

Frans Bergerie - Untayable

Bjorn Suys - Jef van Gucht en Tom Hugo De Rocker

Mo Benacher - 33MHZ

En nog vele andere

muzikale dichters

en dichterlijke musici.

Het is een oud verbond: poëzie en muziek. Liederen zijn gezongen gedichten. Orpheus was dichter en zanger. Hugo Wolf zette gedichten van Goethe en Mörike op muziek. Harmonie van woord en melodie. Claude Debussy schreef het symfonische gedicht 'Prélude à l'après-midi d'un faune' geïnspireerd door het beroemde gedicht van Stéphane Mallarmé. Het werd een prelude zonder woorden. Vaslav Nijinsky danste zijn eigen balletchoreografie op de muziek.

Nu schrijven de meeste zangers hun eigen liederen: Stef Bos, Jan De Wilde, Wannes Van De Velde, Ramses Shaffy... Internationaal blijft Jacques Brel een fenomeen. Misschien is Leonard Cohen wel de Orpheus van onze tijd. Toch blijft teksten van anderen zingen in: 'coveren' heet dat dan – met of zonder woorden.

Dergelijke kruisbestuivingen stonden ons voor ogen toen wij aan de hedendaagse muziekwereld vroegen om 'iets' te doen met de verrassend sterke gedichten uit de poëziebundel 'Buigen naar een andere wereld'.

'Iets' doen kan van alles zijn. De tekst gewoon op lied zetten. Een singer-songwriter zou dat kunnen doen. De tekst herwerken in functie van een muziekgenre. Een vers repetitief herhalen. Ermee 'rappen' bijvoorbeeld. Of een stevig rocknummer. De tekst vertalen. De tekst als inspiratiebron gebruiken en een instrumentale compositie schrijven. De sfeer in muziek en ritme vatten. Een meerstemmig koor doen zingen. Er bestaan eindeloos veel inventieve manieren om de wereld van woord en muziek naar elkaar te buigen en te laten versmelten.

Bij de eerste editie werd vooral de regionale muziekcène uitgedaagd. De stad en de streek daveren van de 'lawijststrijd' tussen de (rock)bands, (pop)groepen en (jazz)orkesten. Soul of rhythm and blues. Hiphop, funk, punk, metal. Heavy of light. Het kan allemaal. Het doel was de jonge muzikanten te prikkelen met de teksten van de dichters met een mentale beperking, om zo deze directe poëzie klank, stem en ritme te geven.

Deze creatieve ontmoetingen hebben toekomst, denken we. Met een cliché: er steekt muziek in. Steengoede muziek bij ijzersterke poëzie.

Dichter Peggy Martens - Kalligrafie Monique Moenssens

Elie de Prijcker (derde van links) liet zich door dichter Kelly Vercauteren (uiterst rechts) inspireren om een lied te schrijven, terwijl David Cantens (tweede van links) in het gedicht 'Zakdoek' zijn muze vond en Mathias Heye (uiterst links) verwondert met prachtige beeldspraak.

Dichter Mia Anthuenis - Kalligrafie Nicole Roggeman

Poëziepunten in de stad

kunst in tweevoud

TEKST
Debby Burssens

Op verschillende locaties in de stadskern van Sint-Niklaas prijken tijdens het Special Art Festival 2014 bijzondere gedichten op een al even bijzondere drager van mdf-hout of katoen, bewerkt met acryl, gouache, papier... de reliëfs laten het gedicht uit de drager springen, recht naar het hoofd – en het hart – van de toeschouwers. Jong en oud die verwonderd, gefascineerd en soms verward observeren, doorlezen en genieten. Dat is wat poëziepunten met je doen. De stadbibliotheek vormde de apotheose van deze poëziewandeling, want waar beter kan je schatten speuren?

Marina

“Het gedicht ‘Marina’ ontroerde mij met een eenvoud die zo herkenbaar is voor iedereen. Heel speels en toch veelzeggend!”, vertelt Nicole Roggeman van de Anglaise-vrienden, een groep kalligrafen die hier mee zijn schouder onder zette en de werken uit de dichtbundel ‘Buigen naar een andere wereld’ met kunstig penseel kalligrafeerden. Zelf heeft Nicole Roggeman een bijzondere band met dichter Mia Anthuenis. “Mia woonde jarenlang met mijn zus in dezelfde leefgroep, ik ken haar dus vrij goed. Mijn passie voor kalligrafie wou ik graag toevertrouwen aan haar prachtige schrijfsels.”

“Voordragen doe ik graag. Je moet je goed concentreren bij poëzie, blijven oefenen en dan rustig voorlezen. Het ritme, de pauzes, een woord stiller, een ander luider... dat is heel belangrijk. Zo doe je het goed.”

Sören Staes

“Ik heb al zoveel gedichten geschreven. Ik schrijf het liefste over sport. Over badminton en over bowling. Waarom ik daar graag over schrijf? Omdat ik graag sport.”

Glenn Vercauteren

Waer bist du bleven

TEKST

Serena Wuytack

In een pakkende danstheatervoorstelling vertelt 'Waer bist du bleven' over vergankelijkheid, heimwee en loslaten, angst voor verlies en het voortdurende verdwijnen en verschijnen van mensen, gevoelens en dingen in ons leven. Centraal staat Alex die vertolkt wordt door de gelijknamige Alex De Graef, een acteur met een verstandelijke beperking die zich afvraagt waar zijn overleden moeder naar toe zou zijn. Zijn personage (geïnspireerd op zijn eigen zoektocht en vragen) gaat op zoek naar het land van de verloren dingen, dat volgens hem ergens diep in zijn dromen ligt. Hij probeert daarnaast voortdurend de dingen vast te plakken, want er is volgens hem één ding dat ze in de schepping vergeten zijn: plakband om alles vast te plakken, waardoor we voortdurend alles kwijt geraken in ons leven...

De danstheatervoorstelling 'Waer bist du bleven' is een sferische, magisch-realistische belevenis die in de eenvoud van Alex' vragen en gedachten diepere filosofische en existentiële lagen aanraakt, dit in samenwerking met visuele metaforen en 'Ausdruktanz'.

Zelfde emoties, andere tijd

Voor 'Waer bist du bleven' baseerden Serena en Maya Wuytack zich op een van de oudste gedichten in de Nederlandse taal, 'Egidius waer bestu bleven', een elegie uit de 14de eeuw.

CHOREOGRAFIE - CONCEPT

Serena Wuytack

DANS

Alex De Graef, Serena Wuytack

TEKST - DRAMATURGIE

Maya Wuytack

FOTO'S

Serena Wuytack, Brecht Vanmeirhaeghe

TEKENINGEN

Wim Devos, Peter Van Ammel, Alex De Graef

KOSTUUM

Alex De Graef, Serena Wuytack

AUDIO & FILM

Brecht Vanmeirhaeghe

MET DANK AAN

Peter De bock, De Vieze Gasten,

POST.TRAUM.collectiv

Productie: Platform K, vzw Wit.h

“Soms denken de mensen dat ik gek ben. Maar ik denk dat ze gek zijn op mij. Ik heb een beperking. Ah ja, ik kan niet vliegen. Maar ik heb een vogel in mij, die kan wel vliegen. Ik heb een roofvogel in mij... die kan vliegen, en vliegen, en vliegen ... zoefffff. Ik heb geprobeerd, die vogel vast te plakken. Maar dat moogt ge niet doen, want als ge vogels in u vastplakt, dan wordt ge niet gelukkig.”

Alex De Graef in 'Waer bist du bleven'

“Vanuit Alex De Graef zijn persoonlijke urgentie werkten we de thema's in de choreografie en theatertekst uit, wat de authenticiteit en emotionele kracht van 'Waer bist du bleven' op een hoger niveau tilt. Zijn replieken op filosofische vragen over leven, liefde en dood vormden mee de basis voor de tekst van het stuk. Door Alex De Graef's persoonlijkheid, artistieke noodzaak en zeggingskracht volop in te zetten, wordt de performatieve kracht nog geïntensifieerd.”

Regisseur Maya Wuytack

“Dit aangrijpende gedicht handelt over een verlies dat duidelijk nog niet is verwerkt. Toch is er een troost. Ooit zien ze elkaar weer, 'aan de overkant', een wereld die de schrijver niet als een tastbare plek, maar suggestief, bijna als verbeeldingswereld aangeeft. Die historische input is het vertrekpunt voor het hoofdpersonage Alex, een man anno 2014 die met dezelfde vragen en gevoelens worstelt. Zo betreedt ook Alex in 'Waer bist du bleven' de schemerzone, het rijk van zijn verbeeldingswereld, om de scherpte van de pijn, het afgesneden zijn, op te lossen.”

Choreografe Serena Wuytack

VRIJE ATELIERS

Rode Kruisstraat 25

JANITOR

Noordlaan 32

**STADSSCHOUWBURG
EN FOYER**

Richard Van Britsomstraat 21

STADHUIS

Grote Markt 1

03

Artistieke Ateliers

Kunst is kunst. Als de kunstenaars van het Special Art Festival een beperking hebben, dan is het wellicht deze: musea contacteren, kunstwerken verkopen, onderhandelen over prijzen met galeriehouders, zichzelf in de kijker plaatsen bij de pers... dat is niet alleen gegeven. Hoewel deze kunstenaars zonneklaar een maatschappelijke 'return on investment' creëren, liggen zij niet wakker van commerciële activiteiten. Zij maken kunst. Kunst zonder voorbedachte rade. En toch: tijdens de interviews die aan dit boek voorafgingen, vertelde een enkeling dat hij zijn kunst wil verkopen om zo nieuwe materialen in te slaan. Opnieuw kunst. Die is massaal aanwezig in de harten, de vingers, de ogen en de oren van de vele artiesten die dit Special Art Festival 2014 rijk is. Dat die vandaag ook tot uiting komt en wordt tentoongesteld, is dankzij de intense gevoelsband tussen kunstenaars en voorzieningen, ateliers, scholen en vrijwilligers. Al decennialang bouwen zij stap voor stap mee aan dit 'Festival van de Samenwerking'!

Het Janitor-Project

TEKST

Debby Burssens

Het Janitor-Project, dat is kijken én beleven. De bezoeker wandelt via ruimtelijke constructies doorheen een industriële gang die gradueel overstroomt naar natuurpracht om in een volledige fantasiewereld te eindigen. Het tunneleffect, met enkel het licht dat schijnt door de deur van het achterste kamertje, is een belevenis an sich. In dat kamertje kan jong en oud zijn ideeën, feedback, ervaringen... kwijt op de muren van de 'kunstenarsliving'. "Die kunstenaars zijn zelf ook aanwezig: sommigen als suppoost, anderen via interactieve voorstellingen in kijkzuilen en nog anderen via taferelen in de talrijke roestbruine, Amerikaanse lockerkastjes", vertelt Sara Verhoeven, projectleider en laatstejaarsstudent Orthopedagogie aan de Universiteit van Gent. Hoeveel mensen zouden zo'n kastje al hebben geopend? Welke verhalen schuilen er achter het deurtje? Vele. Maar tijdens het Special Art Festival ontmoet de kunstliefhebber achter deze kastdeuren de verhalen van de kunstenaars van het Janitor Project. Zij presenteren zichzelf en hun werk op een unieke manier. In totaal werden een vijftigtal kunstwerken van de hand van evenveel kunstenaars zorgvuldig geselecteerd bij vooral SBSO Baken en ook het WAC en andere voorzieningen. "Hun kunst gaat experimenteel in dialoog met de industriële ruimtes en de gedachtenkronkels van de bezoekers. Samen creëren zij een nieuw en buitengewoon kunstwerk."

“Mijn meester vindt mijn tekeningen heel mooi. Toen hij me vroeg om een schilderij te maken, wou ik klein beginnen, maar hij gaf mij mensgrote houten planken waar ik mij op mocht uitleven! Ik schilderde een elfje met een draak. Dat heeft iets mythisch. Mijn kunstwerk hangt bij ons op SBSO Baken en echt iedereen spreekt mij erover aan. Nu wordt het ook tentoongesteld op het Special Art Festival, tof!”

Het festival van de samenwerking

TEKST
Leo Trienpont

Een paar stappen terug moeten zetten, voelt misschien aan alsof je de puzzel die bijna volledig in mekaar past, zonder pardon van tafel schuift. Maar een paar stappen terugzetten zorgt ook voor een andere kijk op de zaken. Een frisse blik, een andere invalshoek.

Idee één: door elk Atelier een aparte ruimte te geven, wilden we het belang van de atelierwerking aantonen. Laten zien dat kunstwerken heel vaak het product zijn van een intense samenwerking. Een wisselwerking tussen begeleider en kunstenaar. Het werd ons ook steeds duidelijker dat dit samenwerken in de wereld van de voorzieningen zeer belangrijk is. Dat niet enkel de artistieke talenten worden meegenomen in het verhaal, maar iedereen, elk met zijn kunnen. Van catering, vormgevers, technici, chauffeurs, tot de mensen in de talrijke 'think-tanks'.

Elk Atelier kreeg bijgevolg een eigen locatie aangeboden om dit samenwerkingsverband te kunnen etaleren. Hoewel de puzzel leek te passen, werd hij van tafel gegoooid.

De reden? Het nieuwe idee van de Waaslandse Ateliers – idee twee – om nóg verder te gaan door ook in de 'fysieke ruimte' de handen in mekaar te slaan. In plaats van zich elk apart per locatie te presenteren, wilden ze samen iets maken en op de voorgrond treden als een soort van coöperatieve. Als gastatelier werd het Katrinahome uit Mortsel uitgenodigd, dat een eigen artistieke ruimte kreeg binnen het Janitor-gebouw.

En zo werd de zienswijze van het Special Art Festival dankzij dit initiatief van de Waaslandse Ateliers nog meer in de verf gezet: samenwerken is geen wiskunde. Géén exacte wetenschap. Eén plus één is wel degelijk meer dan twee, wat duidelijk tot uiting komt in de samenwerking tussen de kunstenaars en de initiatiefnemers, de vrijwilligers, het stadsbestuur, de onderwijsinstellingen, de sponsors, de cultuurraad, de middenstand...

Door de vanzelfsprekendheid waarmee mensen, met of zonder beperking, aan hetzelfde doel samenwerken, is het Special Art Festival geworden wat het nu is: een volwaardig stads- en kunstenfestival. Maar daarnaast verdient het ook zeker de titel: Het Festival van de Samenwerking.

“Hoe meer kleur, hoe beter.”

Brenda Van Den Brande

Brenda Van Den Brande
Zonder titel

Linda De Peuter
Zonder titel

“De eerste jaren tekende ik dingen over. Stap voor stap leerde ik de beelden in mijn hoofd op papier zetten. Ik teken graag elegante vrouwen, bruidsjurken... Er wordt in mijn schilderijen veel gekust. Zoals in ‘Thuis’. Ik zie graag hoe de hoofdrolspelers elkaar vertroetelen, plezier maken en soms ook ambras. Maar mijn schilderijen zijn altijd positief!”

Brenda Van Den Brande

Leentje Herwege
Zonder naam

Mark Waegeman
De kikker

Danny Van De Vijver
Zonder naam

Het Magritte-project ongewoon alledaags

TEKST
Debby Burssens

Elke kunstenaar zijn muze. De kunstenaars van het creatief-ambachtelijk atelier van O.C. Katrinahof in Antwerpen troffen echter collectief hun inspiratiebron in de surrealist René Magritte. Tijdens het Special Art Festival 2014 exposeren zij onder de titel ‘Ongewoon alledaags. Gedachtenkronkels geïnspireerd door Magritte’.

“René Magritte doet ons nadenken over datgene wat wij niet langer bewust ervaren, datgene wat wij het alledaagse, het ‘gewone’, de routine noemen. Net daarom schildert hij de vertrouwde dingen op een onverwachte manier. Voor dit project denken wij, de kunstenaars en hun begeleiders, op dezelfde manier als deze surrealist. Via zijn ‘bolhoed’, ‘paraplu’ en ‘appel’ kwamen wij tot zeer verrassende resultaten. Dit uitte zich in al even verrassende poëzie en beeldend werk”, zegt hoofdbegeleider Gerd Elst.

Toevallige ontmoetingen

Of zoals de negentiende-eeuwse schrijver Isidore Lucien Ducasse, de muze van een scala aan surrealisten waaronder Salvador Dalí, André Breton en René Magritte, het zou verwoorden: “Zo mooi als een toevallige ontmoeting van een naaimachine en een paraplu op de operatietafel.” Of de toevallige ontmoeting van een kunstenaar, een begeleider en de tentoonstellingscatalogus van René Magritte.... “Ook de grote, mooie locatie de Vrije Ateliers in Sint-Niklaas werkte zeer inspirerend en doorbrak onze routine”, gaat Gerd Elst verder. “De verschillende paraplu’s die de kunstenaars beschilderden met hun Magritte-interpretaties ‘zweven’ en interageren ruimtelijk. Uit deze paraplu’s komen ook allerlei objecten die de kunstenaars en hun begeleiders associëren met de denkwijze van dit icoon van het surrealisme. Hier en daar nog een vleugje poëzie aan toegevoegd en je krijgt een ongewoon alledaags tafereel te zien!”

“Ik schilderde drie blote vrouwen op een paraplu van het Magritte-project. Ik gebruik graag kleuren in mijn schilderijen. Zowel voor mijn zelfportretten als de koeien die ik schilder. Geel, roos, lichtblauw, groen, bruin... Paars is mijn lievelingskleur. En mijn favoriete kunstenaar? Dat is Henri Matisse!”

Natalie Kees

De Acht van De Klokke

TEKST
Debby Burssens

Tijdens het Special Art Festival 2014 werken acht beeldende kunstenaars – De Acht van De Klokke – samen met graffiti-artist Mattias Uyttendaele aan een lang uitgerokken collage van zwart-wit tekeningen voor de wester-vleugel van de Vrije Ateliers. Een permanente herinnering aan de allereerste editie van dit kunstenfestival!

Geen moeilijke oefeningen of ingewikkelde technieken. Op grote houten panelen rijgen De Acht van De Klokke met verfstiften hun verbeelding aan elkaar. Tijdens een tweedaagse streetartworkshop geven zij het beste van zichzelf, samen met artist Mattias Uyttendaele die deze stroming binnen de graffiti-beweging feilloos in de vingers heeft. De Acht van De Klokke dat zijn Mieke Linthout, Viviane Vergauwen, Els Meul, Ria Bogaert, Myriam Suy, Wim Neirincx, Mannus Van Hooste en Roland De Witte. Ook Geert Vyverman hielp een handje met dit streetartproject.

Kunst maken, dat is ook inspraak. Medezeggenschap. Zeker als het om een collectieve creatie gaat. Zes laatstejaarsstudenten Orthopedagogie van de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen kregen van vzw De Klokke de opdracht om hun eindwerkproject te schrijven rond het Special Art Festival en de Acht van De Klokke maximaal te betrekken bij de organisatie ervan. Tijdens het festival geven deze kunstenaars tekst en uitleg, face-to-face en ook via een kunstzinnige videoboodschap. Het resultaat van al deze samenwerkingen? Een gigantische collage van impulsieve kunst, een permanente knipoog naar de creativiteit die in elk van ons verstopt zit, een permanent hommage ook aan de kick-off van het Special Art Festival in 2014... en vooral, een prachtig verhaal!

“Ik ben zelf geen kunstenaar, maar houd er wel van om de vele artiesten van De Klokke en ook de vele andere artiesten die ik nu leer kennen, goede moed in te spreken en een tasje thee te brengen als zij aan het werk zijn.”

Philip Maes

Laptopjamsession

TEKST
Debby Burssens

Het Special Art Festival 2014 kent een buitengewone start die roept om een al even spectaculaire afsluiter. Het slotfeest pakt uit in stijl, met een ‘speciallaptopjamsession’ van de Academic Black Box Laptopjam Orchestra.

Een ‘speciallaptopjamsession’, het woord alleen juicht enthousiasme toe. “Dit is een goed voorbereide, ter plekke gecreëerde improvisatie image and soundscaping. Centraal staan opnames van lezende dichters, hangende kunstwerken, spelende acteurs, zwetende organisatoren en genietend publiek tijdens de 25 festivaldagen van het Special Art Festival 2014. Een originele realisatie van een meerkoppige artiestengroep van het atelier Sounddesign en Film- & Videokunst van KASKA-DKO”, vat docent Johan Dehandschutter samen. En dit is ook een primeur in het Waasland: het is de eerste keer dat laptopjammers hier optreden. Achter het rode doek, op de speelvloer van de Schouwburg zijn daarbij alle toeschouwers mede-acteurs in dit schouwspel. “Noem ons maar de ‘free jazz’ van deze eeuw.”

Artistieke schepping

Die vlag dekt inderdaad de lading. De jazzmuzikanten worden vervangen door laptopjammers, het traditionele decor door grote videoprojecties. Het resultaat? Een caleidoscoop van het Special Art Festival, in geluid en beeld. “De artiesten zitten in een cirkel voor het scherm van hun laptop. Hun grondstoffen zijn beeldmateriaal, woord, muziek, speciaal ontworpen programma’s, apps en vooral hun collectieve en interactieve creativiteit. Alle computers waarmee men jamt zijn gesynchroniseerd vanuit een moederklok. Het beeldmateriaal is een creatie van artiesten in een ‘estafette-optreden’, net omdat dit zeer intensieve kunst is. Op het grote scherm komt alles samen. Beeld en muziek worden gemixt en gemanipuleerd tot een overrompelende life happening.” Dit is een buitengewoon scheppingsproces waar de toeschouwers, en samen met hen de vele kunstenaars van het Special Art Festival 2014, middenin zitten. Met mond, oren en ogen wijd open. De kunstenaar wordt kunst.

VRIJE ATELIER

Rode Kruisstraat 25

**CONCERTZAAL
DE CASINO**

Stationsstraat 104

JANITOR

Noordlaan 32

**STADSSCHOUWBURG
EN FOYER**

Richard Van Britsomstraat 21

STADHUIS

Grote Markt 1

BIBLIOTHEEK

Hendrik Heymanplein 3

STEM

Zwijgershoek 14

SINT-NICOLAASKERK

Sint-Nicolaasplein zn.

WARP

Apostelstraat 20

04

Special Art
Festival

Als de 'kunstrechtter' moet oordelen of een werk kunst of geen kunst is, doet het er dan toe of dit kunstwerk gemaakt is door iemand met een mentale beperking? Neen. Hoe komt het dan dat u nog nooit naar een tentoonstelling van hem of haar bent geweest? Het is hier dat het Special Art Festival een innovatieve schokgolf teweegbrengt: dit is het allereerste stadsfestival dat kunstenaars met een mentale beperking zo centraal stelt, een primeur in Vlaanderen! Met dit initiatief wil de vzw Special Art Foundation deze kunst voorgoed uit de liefdadigheidssfeer halen en in het professionele circuit brengen. Deze kunst past in galerijen en musea naast andere kunst die we soms aangrijpend vinden en soms lelijk, innovatief of shockerend. Hoe het ook zij, deze kunst is eerlijk en geeft magie aan elke creatie, waardoor kunstliefhebbers én -kenners binnentreden in nieuwe werelden. En neen, deze kunst is niet volmaakt, maar geen enkele kunstenaar is volmaakt. En dat is perfect.

Ouders en hun kind wat vooraf ging...

TEKST
Debby Burssens

Beeldend kunstenaar Leo Trienpont en zijn vrouw Frieda Van Gheem zetten een zoon op de wereld. Een bijzondere zoon – dat spreekt voor zich – die misschien nog net dat tikkeltje méér bijzonder is. Er hangt namelijk een label aan hun zoontje dat zegt: syndroom van Down.

Leo Trienpont en zijn vrouw Frieda Van Gheem leren al gauw de wereld van de voorzieningen voor mensen met een mentale beperking kennen. “Het is misschien niet eens het toeval dat twee werelden samenbrengt. Ik raakte gefascineerd door het grote, creatieve potentieel dat in die ‘andere’ wereld schuilt en ontdekte daarbij een bijzondere vorm van artistieke expressie: een synergie tussen begeleiders en gebruikers van die voorzieningen”, vertelt Leo Trienpont. Naar analogie met de reeds bestaande sportorganisaties, speelt hij met het idee om een groots opgevat multidisciplinair kunstenfestival te organiseren dat zowel op artistiek als geografisch vlak grensoverschrijdend is.

Special Art Festival ‘The Prequel’

Een idee ontkiemt

Leo Trienpont: “Je kan stellen dat elke kunstenaar aan zijn zintuigen appelleert vanuit zijn eigen ervaringen. Dankzij kunstenaars met een mentale beperking, die veelal een unieke kijk op de wereld hebben, worden nieuwe ervaringsgebieden aangeboord. Dat maakt het voor de kunstwereld zo boeiend. Maar bovenal moeten we stilstaan bij de gedachte: als een kunstrechter moet oordelen of iets wel of geen kunst is, doet het er dan toe of dat werk gemaakt is door iemand met een mentale beperking? Neen.” Vanuit die visie groeit een multidisciplinaire kunstenfestival dat in 2010 in de gemeente Kruibeke plaatsvindt. “De reacties op deze ‘prequel’ Special Art Festival 2010 zijn unaniem lovend. Het toneelstuk ‘Show’ van theatermaker Kris De Hooghe heeft hier een groot aandeel in.”

Doorgroei en bloei

“Het Special Art Festival heeft altijd getracht zoveel mogelijk mensen in contact te brengen met traditionele kunstvormen, waarbij bijzondere artiesten in de spotlight staan. Hier botste de organisatie echter op de grenzen van een kleine gemeente. Kruibeke kan niet de infrastructuur bieden die een groots bedoeld kunstenfestival nodig heeft.” Keuzes dringen zich op: de locatie blijft en schaalvergroting is niet mogelijk of het Special Art Festival zoekt een nieuwe locatie om tot wasdom te komen.

Per toeval verhuizen Leo Trienpont en Frieda Van Gheem naar de stad Sint-Niklaas. Daar creëert hun enthousiasme een nieuwe opportuniteit. Na gesprekken met het culturele middenveld wordt gauw duidelijk dat deze stad de juiste biotoop is voor de ontplooiing van het festival. De directies van de voorzieningen in Sint-Niklaas, die mensen met een beperking begeleiden, brengen vanuit hun expertise extra ideeën aan die de nieuwe vzw die het Special Art Festival wil verankeren, opneemt in haar beginselstellingen.

Special Art Festival 2014

The missing link

“Als juridische structuur kozen we voor de vzw Special Art Foundation, met als hoofddoel: het stimuleren en promoveren van de creativiteit van mensen met een beperking om hun maatschappelijke integratie te bevorderen en ondersteunen.”

De hoofdactiviteit van die vzw? De organisatie van een terugkerend Special Art Festival, een primeur in Vlaanderen! Het kloppende hart is Sint-Niklaas. Maar het werkingsgebied kent geen grenzen en het is geen geheim dat de vzw op een provinciale, landelijke, zelfs internationale werking mikt. Resultaat na jaren van hard werken en een

gezonde dosis doorzettingsvermogen? Sint-Niklaas staat gedurende een viertal weken in het teken van dit Special Art Festival 2014 dat in parcoursvorm doorheen de stad loopt. Net zoals bij de 'prequel' introduceren talrijke kunstenaars met een mentale beperking het publiek in hun artistieke wereld. Het ultieme doel? De integratie van hun kunst in het reguliere culturele circuit! Voorlopig nog een 'missing link' in de samenleving...

Return on investment?

"Een van de beginselstellingen van de vzw Special Art Foundation is om kunst gemaakt door mensen met een mentale beperking ook te benaderen vanuit een economisch perspectief. Kunst als economisch product dus, in die zin dat het een meerwaarde kan bieden aan onze maatschappij. Het Special Art Festival wil deze kunst voorgoed uit de liefdadigheidssfeer halen. De maatschappij investeert in de gehandicaptensector – terecht trouwens – en het is dit initiatief dat moet aantonen dat een 'return on investment' mogelijk is. Niet zozeer in de zin van een financieel batig saldo, wel als meerwaarde aan het culturele leven van de gemeenschap."

Twee kunstwerelden

Als we kijken naar hoe de kunstwerken en voorstellingen ontspruiten, dan zijn er twee duidelijke strekkingen: "Enerzijds zijn er de individuele kunstenaars die ondanks, misschien wel dankzij, hun beperking of hun anders denken, autonoom werken. Hooguit met een kleine vorm van begeleiding. Anderzijds is er de kunst die tot stand komt door een intense samenwerking tussen kunstenaar en begeleider. Het eindresultaat zijn creaties die enkel maar bestaan door deze synergie. Het is vanuit deze twee werelden dat het Special Art Festival 2014 werd opgebouwd en wil blijven groeien. Opnieuw met de onvoorwaardelijke steun en het absolute vertrouwen van alle vrijwilligers en alle kunstenaars. Want zonder hen, zou het Special Art Festival niet zijn. Dank aan allen!"

Zoveel kinderen
Zoveel mensen
Zoveel talenten
Je moet ze zien...

Sommigen hebben geluk
Sommigen hebben dit helemaal niet
Sommige talenten blijven verborgen
Toch moet je ze zien...

Je kunnen ontwikkelen
Sommigen krijgen veel steun
Anderen krijgen dat niet
Toch verdienen zij ook om gezien te worden...

Dit is een levenswerk
Geven waar iedereen recht op heeft
Wie zwakker is een duwtje geven
Want ook zij hebben zoveel moois om te delen...

Sommigen krijgen veel kansen
Anderen krijgen dat niet
Sommigen zijn kunstzinnig
En konden dit nooit laten zien...

Mijmeringen van een moeder...

Frieda Van Gheem

**SPECIAL ART
FESTIVAL**

Colofon

FESTIVALBOEK

Special Art Festival 2014 is een uitgave van de Special Art Foundation vzw.

Jeroen Migneaux en Joris Thys van sorryklaas;) stonden in voor het concept en de vormgeving. Hanna Vandercammen stond in voor de vormgeving. Debby Burssens stond in voor de coördinatie, interviews, teksten, eindredactie en realisatie. Daan Anthuenis stond in voor de teksten en realisatie. Leo Trienpont stond in voor de teksten en fotografie.

Special Art Foundation vzw dankt Maarten Kras, Karin Neyens, Stef Renodeyn, Frieda Van Gheem, Jan Van Peteghem, Johan Verschaeve en Serena Wuytack voor hun bijdrage aan dit boek. Drukkerij Geers Offset verzorgde het drukwerk. Het gedicht op de cover is van dichter Suada Aliti.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Leo Trienpont, Omloopdreef 7, 9111 Belsele – Sint-Niklaas, info@specialartfestival.be, www.specialartfestival.be

UITGAVE EN COPYRIGHT

Festivalboek: Special Art Festival 2014 wordt uitgegeven door Special Art Foundation vzw. © 2014 Special Art Foundation vzw, Sint-Niklaas. Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

MET DANK AAN DE SPONSORS VAN HET FESTIVAL

Stad Sint-Niklaas, provincie Oost-Vlaanderen, sorryklaas ;), Cera, Beernaert's Werken bvba, Verbeke Foundation, Sonitron, Darwin, Brouwerij Duvel Moortgat, Inner Wheel, Jetair Premium Partner Nieuwstraat, GSJ Advocaten, Café De Casino, Tibius-Advocaten.

Bibliografische informatie

ISBN 9789492054005

D/2014/9789492054/1

